

NORGES HØYESTERETT

Den 4. juli 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Østensen Berglund, Hellerslia og Stenvik i

HR-2025-1280-U, (sak nr. 25-107687STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Svein Kjetil Lode Svendsen)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Torbjørn Ingebrigtsen Sandbu)

Avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over kjennelse om fortsatt fengsling.
- (2) Ved Salten og Lofoten tingretts kjennelse 13. februar 2025 ble siktede varetektsfengslet i medhold av straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 3 i fire uker.
- (3) Fengslingsfristen er senere blitt forlenget. Ved Salten og Lofoten tingretts kjennelse 30. mai 2025 ble fengslingsfristen forlenget til planlagt dato for oppstart av hovedforhandling, den 7. juli 2025. Siktede anket kjennelsen, og Hålogaland lagmannsrett forkastet anken ved kjennelse 11. juni 2025. Siktede anket Hålogaland lagmannsretts kjennelse til Høyesterett, men lagmannsretten omgjorde kjennelsen ved ny kjennelse 18. juni 2025, jf. straffeprosessloven § 184 siste ledd. I den nye kjennelsen ble fengslingsfristen satt til 23. juni 2025.
- (4) Lagmannsretten reduserte fengslingsfristen fordi retten, sett hen til siktedes helsetilstand, fant at videre fengsling innen kort tid ville være uforholdsmessig, jf. straffeprosessloven § 170 a. Samtidig fikk påtalemyndigheten en kort frist for å undersøke varetektssurrogater som kunne tilfredsstille kravene til forsvarlig helsehjelp, jf. straffeprosessloven § 181 første ledd og § 188.
- (5) Påtalemyndigheten begjærte 23. juni 2025 forlengelse av fengslingsfristen frem til hovedforhandling 7. juli 2025. Nedre Telemark tingrett avsa 23. juni 2025 kjennelse om varetektsfengsling av siktede frem til hovedforhandling 7. juli 2025.
- (6) Siktede anket kjennelsen til Agder lagmannsrett. Anken gjaldt forholdsmessighetsvurderingen. Agder lagmannsrett avsa 26. juni 2025 kjennelse der anken ble forkastet.

- (7) A har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Anken gjelder gjentakelsesfaren og forholdsmessigheten av videre fengsling. Det er anført at siktedes helse ikke kan ivaretas på forsvarlig vis i fengselet, og at Agder lagmannsrett har lagt til grunn et helt annet behandlingsbehov enn det som fremkommer fra fengselet. Fortsatt fengsling er uforholdsmessig, og siktede må løslates, subsidiært plasseres i varetektssurrogat i passende helseinstitusjon.
- (8) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og tiltrer lagmannsrettens kjennelse og premisser.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovforståelse, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), kan utvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.
- (10) Anken er først og fremst rettet mot forholdsmessighetsvurderingen. Etter Grunnloven § 94 og straffeprosessloven § 170 a kan siktede ikke holdes fengslet dersom det vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep.
- (11) Det følger av HR-2020-1471-U avsnitt 13 og 14 at dersom en varetektsfengsling innebærer at den siktede ikke mottar hjelp som er tilstrekkelig til å oppfylle minstekravene til nødvendig helsehjelp, slik den siktede har krav på etter pasient- og brukerrettighetsloven, vil det normalt foreligge et uforholdsmessig inngrep. Kjennelsen fastslår at retten skal vurdere om den helsehjelpen siktede mottar, oppfyller minstekravene og dessuten er tilstrekkelig til at fortsatt fengsling etter en samlet vurdering ikke innebærer et uforholdsmessig inngrep.
- (12) I uttalelse fra fengselshelsetjenesten 17. juni 2025 heter det blant annet:
- «Pr. i dag, er den helsefaglige vurderingen av pasienten er i behov av døgkontinuerlig pleie og oppfølging for å kunne ha mulighet for bedring / rehabilitering. Dette er ikke mulig å få til i et fengsel, men bør ytes under andre rammer.
Videre opphold i fengsel utgjør på bakgrunn av de beskrevne forhold en fare for pasientens liv og helse, slik tilstedeværende og behandlende helsepersonell vurderer det.»
- (13) Innholdet er utdypet i uttalelse 20. juni 2025. Det er der vist til at sårbehandlingen «medfører risiko for utvikling av infeksjon og i ytterste konsekvens sepsis», altså blodforgiftning. Det heter videre at pasienten risikerer flere akuttinnleggelser i somatisk sykehus, og fengselshelsetjenesten «finner det verken medisinsk eller etisk forsvarlig å utsette pasienten for denne belastningen over tid». Pasientens svekkede helsetilstand vil ikke kunne bedres, men det vil i stedet være risiko for forverring, blant annet fordi pasienten i praksis vil være bundet til sengen. Selv om mulige tilrettelegginger er gjennomført, vurderer fengselshelsetjenesten forholdene i fengselet som «uholdbare» for pasienten.
- (14) Etter utvalgets oppfatning er det naturlig å forstå disse uttalelsene slik at den hjelpen siktede vil kunne motta i fengselet, ikke er tilstrekkelig til å oppfylle minstekravene til nødvendig helsehjelp, slik den siktede har krav på etter pasient- og brukerrettighetsloven.
- (15) I perioden 18.–24. juni 2025 var siktede innlagt på Sykehuset Telemark i Skien. I tingrettens kjennelse 23. juni 2025 er det forutsatt at videre fengsling bare vil være forholdsmessig dersom dette oppholdet fortsetter. Lagmannsretten la på sin side til grunn i kjennelse 26. juni

2025 at videre fengsling ville være forholdsmessig også under opphold i fengselet. Etter å ha vist til journalnotater fra sykehusoppholdet, uttaler lagmannsretten:

«Etter lagmannsrettens syn vil siktede kunne få nødvendig helsehjelp i fengselet ved bistand fra helseavdelingen i Kriminalomsorgen. Slik helsehjelp forstås å være sårstell med skylling og bandasjering som angitt i epikrisen fra sykehuset. Også aktivisering for å unngå redusert allmenntilstand ved passivt sengeleie, antas å kunne følges opp under fengslingen.

Siktedes helsetilstand blir fortløpende vurdert av fengselshelsetjenesten. Hun følges tett opp, blant annet med innleggelser på sykehus ved behov for helsehjelp ut over det fengselet kan tilby. Fortsatt fengsling vil ut fra dette ikke innebære en krenkelse av Grunnloven § 93 og EMK artikkel 3.»

- (16) Det er imidlertid vanskelig å forene dette med uttalelsene fra fengselshelsetjenesten. Lagmannsretten har ikke gitt en nærmere begrunnelse for hva som er bakgrunnen for at dens vurdering er en annen. Dersom lagmannsretten bygger på at sykehusoppholdet avdekket et mindre omfattende behov for helsehjelp enn fengselshelsetjenesten har forutsatt, måtte den – slik utvalget ser det – ha sørget for å innhente en ny uttalelse fra fengselshelsetjenesten, jf. HR-2024-1056-U avsnitt 15. Videre legger lagmannsretten til grunn en forutsetning om muligheten for aktivisering som positivt står i strid med fengselshelsetjenestens tidligere uttalelser. I tillegg er det vist til at videre fengsling ikke vil bryte med forbudet mot umenneskelig eller nedverdiggende behandling i Grunnloven § 93 og EMK artikkel 3. Videre fengsling vil imidlertid kunne være uforholdsmessig også om den terskelen ikke er overtrådt.
- (17) Det foreligger etter dette mangler ved lagmannsrettens begrunnelse som ikke gjør det mulig å etterprøve lovanvendelsen knyttet til forholdsmessighetsvurderingen, jf. straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 8. Ut fra den begrunnelsen som er gitt, er saken også for dårlig opplyst, jf. straffeprosessloven § 385 andre og tredje ledd, jf. § 343 første ledd.
- (18) Utvalget finner etter dette ikke grunn til å gå nærmere inn på anførselene fra forsvarer knyttet til gjentakelsesfaren. Det bemerkes likevel at i en forholdsmessighetsvurdering vil den nærmere gjentakelsesfaren måtte inngå, og da vurdert ut fra siktedes nåværende helsetilstand.
- (19) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Thom Arne Hellerslia
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)